

SXEDIO.G41

15.8.1958: Ο ΧΑΡΟΛΝΤ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ ΠΡΟΒΑΙΝΕΙ ΣΕ ΑΣΗΜΑΝΤΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΥΝ ΚΑΙ ΤΗ ΝΕΑ ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Μετά τα ταξίδια του στην Αθήνα, την Αγκυρα ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Χάρολντ Μακμίλλαν κατόρθωσε να ξεκαθαρίσει στο μυαλό του αυτό που θα έκαμνε ώστε να μπορέσει να προωθήσει το σχέδιο του, έστω και μονομερώς, όπως ανέφερε.

Κατά τον Ευάγγελο Αβέρωφ "μονομερής εφαρμογή" σήμαινε σε συνεργασία με την Τουρκία, η οποία, αλλάζοντας τακτική, "θυσίασε" τη διχοτόμηση με την τριμερή συγκυριαρχία Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας, στην Κύπρο.

Στις 14 Αυγούστου, μια μέρα πριν προχωρήσει στις αποφάσεις του ο Μακμίλλαν έστειλε μια μακροσκελή επιστολή στον Κωνσταντίνο Καραμανλή ενημερώνοντας τον ότι την επομένη θα προέβαινε σε νέα δήλωση πολιτικής στη Βρετανική Βουλή.

Στην επιστολή που δόθηκε στη δημοσιότητα ο Μακμίλλαν καλούσε τις Κυβερνήσεις της Τουρκίας και της Ελλάδας να προχωρήσουν στο διορισμό των Αρμοστών τους, όπως χαρακτηρίστηκαν οι αντιπρόσωποι τους, σύμφωνα με το σχέδιο τριπλής συγκυριαρχίας στην Κύπρο και εξουσιοδοτούσε τον Κυβερνήτη Σερ Χιου Φουτ να προχωρήσει στην εγκαθίδρυση χωριστών δημαρχείων, όπου αυτό ήταν δυνατό.

Ο Μακμίλλαν είχε προβεί σε ασήμαντες αλλαγές στο σχέδιο του. Αφαίρεσε την πρόταση για διπλή υπηκοότητα στους Κυπρίους, γιατί, όπως εξηγούσε, αυτό "θα απαιτούσε λεπτομερή και προσεκτικά διατυπούμενη Νομοθεσία λόγω της πολυπλοκότητας του διεθνούς δικαίου".

Για τους Αρμοστές άλλαζε στο ελάχιστο το καθεστώς τους: Δεν θα μετέσχαν στο Συμβούλιο του

Κυβερνήτη και δεν θα παρακάθονταν σε συνεδρίες υπό την προεδρία του, αλλά θα δρούσαν παράλληλα.

Αλλά δεν αφαιρούσε ούτε μια από τις εξουσίες που τους είχε δώσει στο αρχικό του σχέδιο και θα διατηρούσαν την εξουσία να μετέχουν στην εσωτερική διακυβέρνηση της Νήσου.

Εγγραφε στις **14 Αυγούστου** στον Καραμανλή ο Μακμίλλαν (Μεταγλώττιση από την επίσημη μετάφραση):

"14 Αυγούστου, 1958

Αγαπητέ πρωθυπουργέ,

Επέστρεψα στο Λονδίνο και αισθάνομαι την ανάγκη όπως ευχαριστήσω και πάλι την Εξοχότητά Σας για την εξαιρετική ευγένεια, με την οποία με υποδέχθηκε στην Αθήνα κατά την παρελθούσα εβδομάδα και για τη σαφήνεια και την ειλικρίνεια, με την οποία η Εξοχότητα Σας εξέθεσε σε μένα τις απόψεις της Ελληνικής Κυβέρνησης.

Όπως γνωρίζετε, στη συνέχεια επισκέφθηκα την Αγκυρα για παρόμοια προσωπική ανταλλαγή απόψεων με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας. Αφού επίσης μελετήσαμε με προσοχή το ανεπίσημο υπόμνημα, το οποίο ο Γενικός Γραμματέας του NATO είχε την καλωσύνη να μου αποστείλει, μπορούμε τώρα οι συναδελφοί μου και εγώ, να δηλώσουμε απερίφραστα ότι κατέχουμε όλα τα στοιχεία, με βάση τα οποία να πάρουμε τις αναγκαίες αποφάσεις.

Ως πρωθυπουργός στην Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, έχω πλήρη επίγνωση της βαριάς ευθύνης, η οποία τώρα πέφτει σε μένα. Οχι λιγότερο, είμαι ικανοποιημένος από το γεγονός ότι η πολιτική, την οποία η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας εξήγγειλε, είναι η καταλληλότερη για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην Κύπρο και την ενίσχυση της φιλίας σε μια ζωτική περιοχή, πράγμα το οποίο γνωρίζω ότι επιθυμεί η Εξοχότητά σας και απαιτεί η παγκόσμια κατάσταση, την οποία αντιμετωπίζουμε τώρα.

Αποστέλλω εσωκλείστως προς την Εξοχότητα Σας το κείμενο μιας δήλωσης μου για την Κύπρο, στην

οποία θα προβώ το απόγευμα της **15** Αυγούστου. Θα διαπιστώσετε από αυτή ότι η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας θεώρησε καθήκον της όπως προχωρήσει στην εφαρμογή της ευρείας πολιτικής την οποία ήδη εξήγγειλε.

Οχι λιγότερο περαιτέρω σκέψη από τις **19** Ιουνίου με οδήγησαν στην απόφαση όπως προβώ σε ορισμένες προσαρμογές, προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων. Θεώρησα ορθό να εκφράσω την ελπίδα ότι υπό το φως της πείρας των δύο Κοινοτήτων που δρουν κεχωρισμένα διά της Βουλής των Αντιπροσώπων της κάθε Βουλής και από κοινού στο Συμβούλιο του Κυβερνήτη, ορισμένες πρόοδοι, είναι δυνατό να γίνουν σε εύθετο χρόνο, προς ένα είδος αντιπροσωπευτικού θεσμού, που συνεπάγεται τη συνεργασία τους και την κοινή τους δράση. Αποφάσισα να παραμερίσω προς το παρόν τις προτάσεις τις σχετικές προς τη διπλή υπηκοότητα διότι από τη μελέτη βρήκα ότι αυτές δημιουργούν μάλλον νομικά προβλήματα. Πρόσθεσα, επίσης τη διάταξη ότι οι αντιπρόσωποι της Ελλάδας και της Τουρκίας δεν θα παρακάθονται στο Συμβούλιο του Κυβερνήτη, αν και οι λειτουργίες τους όπως καθορίσθησαν στη Λευκή Βίβλο παραμένουν αμετάβλητοι. Αυτοί θα εργάζονται, όπως και προηγούμενα, παρά το πλευρό του, αλλά χωρίς να διατελούν υπό την προεδρία του, το καθεστώς δε αυτό είναι νομίζω περισσότερο σύμφωνο προς την ιδιότητα τους, ως αντιπροσώπους κυριάρχων χωρών. Τέλος ο κυβερνήτης εξουσιδοτήθηκε όπως διευκολύνει, όπου αυτό είναι δυνατό, την ίδρυση χωριστών δημοτικών αρχών, οι οποίες θα διαχειρίζονται τις κοινοτικές τους υποθέσεις.

Κανένα σχέδιο δεν είναι δυνατό να είναι τέλειο. Οι προθέσεις, όμως, της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας, βασίζονται σε μια έντιμη προσπάθεια, όπως βρεθεί δίκαιη διέξοδος από τις δυσχέρειες, τις οποίες θέτει το Κυπριακό πρόβλημα. Γνωρίζω πόσο εξαιρετική σπουδαιότητα αποδίδει η Εξοχότητά σας στην επίτευξη μιας λύσης όλων αυτών των δυσχερειών

και έχω την πεποίθηση ότι μπορώ να βασίζομαι απόλυτα στην κατανόηση και τη συνεργασία της Κυβέρνησης σας. Πρέπει όλοι να σκεφθούμε πόσα σπουδαία και σημαντικά προκύψουν, αν όλες οι χώρες μας συνασπισμένες καθώς είναι στη συμμαχία για την υπεράσπιση της ελευθερίας του κόσμου, επιχειρήσουν επιτυχώς, με τις προσωπικές τους προσπάθειες, την εξομάλυνση των διαφορών".

Στο επισυναπτόμενο έγγραφο του σχετικά με τη "δήλωση πολιτικής" στην οποία προέβη την επομένη (15.8) στη Βουλή ο Μακμίλλαν ανέφερε:

ΚΥΠΡΟΣ: Δήλωση πολιτικής, 15 Αυγούστου, 1958.

Στις 19 Ιουνίου 1958, ο πρωθυπουργός υπέβαλε στο Κοινοβούλιο μια δήλωση πολιτικής, την οποία η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας προτίθεται να ακολουθήσει έναντι του κυπριακού προβλήματος, για περίοδο επτά ετών. Η πολιτική αυτή αναλύθηκε ευρέως από τον πρωθυπουργό στη Βουλή των Κοινοτήτων, οι γενικές της γραμμές και τα πρακτικά της χαρακτηριστικά, περιγράφηκαν στην κοινοβουλευτική δήλωση πολιτικής της 19 Ιανουαρίου 1958. Όπως πληροφορήθηκε το Κοινοβούλιο, η πολιτική αυτή υπήρξε το αντικείμενο φιλικών και εμπιστευτικών διαβουλεύσεων και συζητήσεων στο ΝΑΤΟ. Κατά τις τελευταίες λίγες ημέρες ο πρωθυπουργός είχε την ευκαιρία να συναντηθεί αυτοπροσώπως στην Αθήνα και Αγκυρα με τους πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας, οι οποίοι τον ενημέρωσαν στις απόψεις των αντίστοιχων κυβερνήσεων.

Μετά την εξαιρετικώς επισταμένη εξέταση των απόψεων που διατυπώθηκαν προς αυτόν από τους πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας και υπό το φως των πληροφοριών τις οποίες του έδωσε ο Κυβερνήτης της Κύπρου αναφορικά προς την κατάσταση στη νήσο, η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας αποφάσισε όπως προχωρήσει στην εφαρμογή της πολιτικής, όπως αυτή ανακοινώθηκε στο Κοινοβούλιο κατά τον ακόλουθο τρόπο.

Εγκρίθηκε κυβερνητικό διάταγμα για τη

σύνταξη εκλογικών καταλόγων στη νήσο. Αυτή θα απαιτήσει χρόνο δυο έως τριών μηνών. Στο μεταξύ και σύμφωνα προς το πνεύμα της απόφασης με την οποία οι κοινότητες ενθαρρύνονται στη διοίκηση των ιδίων αυτών υποθέσεων, ο Κυβερνήτης θα επιστρέψει όπου αυτό είναι επιθυμητό, την εγκατάσταση χωριστών Ελληνικών και Τουρκικών δημοτικών συμβουλίων. Όταν οι εκλογικοί κατάλογοι συνταχθούν, θα καταστεί δυνατό να διανεργηθούν εκλογές με τις δυο Βουλές των αντιπροσώπων. Οι προετοιμασίες για τις εκλογές θα περιλαμβάνουν και διαβουλεύσεις μεταξύ του κυβερνήτη και των αρχηγών των δυο κοινοτήτων. Αν, όπως η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας έντονα ελπίζει (θα) καταπαύσει η βία αυτό θα καταστήσει δυνατή την επιστροφή εκείνων, οι οποίοι απηλάθησαν από τη νήσο, σε τρόπο ώστε αυτοί να μπορέσουν να διαδραματίσουν το ρόλο τους στις εκλογικές προετοιμασίες και στις διαβουλεύσεις στις λεπτομέρειες του συστήματος της αντιπροσωπευτικής Κυβέρνησης και της κοινοτικής αυτονομίας, το οποίο εκτίθεται στη δήλωση πολιτικής.

Μόλις οι Βουλές των αντιπροσώπων εκλεγούν, θα κληθούν να υποδείξουν τους αντιπροσώπους τους στο Συμβούλιο του Κυβερνήτη, το οποίο έτσι θα καταστεί εξουσιοδοτημένο σώμα, για τη διαχείριση όλων των θεμάτων, τα οποία δεν ανάγονται ειδικά στην αρμοδιότητα των Βουλών των Αντιπροσώπων ή δεν ανατίθεται στην αρμοδιότητα του κυβερνήτη.

Αναφορικά προς τους αντιπροσώπους της ελληνικής και της τουρκικής Κυβέρνησης, οι οποίοι προτείνονται στη δήλωση πολιτικής, η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας, κατέληξε στη σκέψη ότι αντιπρόσωποι άλλων κυριάρχων δυνάμεων δεν είναι δυνατό να παρακάθηνται ως μέλη του Συμβουλίου υπό την προεδρία του Κυβερνήτη.

Ορθότερα θα ήταν όπως θεωρηθούν αυτοί ως ειδικώς διορισμένοι αντιπρόσωποι των χωρών τους με άμεση επαφή με τον Κυβερνήτη και με όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις προς άσκηση των

λειτουργιών τους. Η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας καλεί τις Κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας, όπως υποδείξουν τους αντιπροσώπους τους, οι οποίοι να αναλάβουν τα καθήκοντά τους, από την 1η Οκτωβρίου. Η εγκατάσταση του συστήματος αυτού των κοινοτικών συνελεύσεων επιφορτισμένων με ορισμένες ειδικές λειτουργίες και του Συμβουλίου ή Κυβερνήτη επιφορτισμένου με άλλα γενικότερα καθήκοντα, δεν αποκλείει αιρετή γενική καλή θέληση να μπορούσε να διευκολύνει την ανάπτυξη ενός είδους αντιπροσωπευτικού θεσμού, που να εξυπηρετεί το συμφέρον της νήσου ως ενός συνόλου.

Αναφορικά προς την πρόταση για διπλή υπηκοότητα, δεν φαίνεται να υπάρχει επείγουσα ανάγκη ενέργειας. Περαιτέρω διερευνήσεις απέδειξαν ότι οποιαδήποτε ειδική διάταξη του είδους αυτού θα απαιτούσε προσεκτικά διατυπωμένη νομοθεσία λόγω της πολυπλοκότητας του διεθνούς δικαίου. Είναι, επομένως φρόνιμο να αναβληθεί κάθε ενέργεια προς την κατεύθυνση αυτή κατά τη διάρκεια της μελέτης των νομικών και άλλων πλευρών του ζητήματος.

Τελικά, η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας επικαλείται με εμπιστοσύνη την υποστήριξη εκ μέρους όλων των ενδιαφερομένων προς τις δυο μείζονες αρχές, οι οποίες διέπουν την πολιτική της. Η πρώτη είναι μια περίοδος ηρεμίας και η κατάπαυση της βίας στη νήσο. Η δεύτερη είναι η αναβολή για περίοδο επτά ετών, οποιασδήποτε τελικής λύσης χωρίς ζημιά του μέλλοντος ή των απόψεων και των επιδιώξεων των ενδιαφερομένων μερών. Ταυτόχρονα, όμως μια τέτοια περίοδος δεν είναι δυνατό να είναι μια περίοδος στασιμότητας. Η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας, νομίζει ότι η μορφή αύξησης και ανάπτυξης την οποία προτείνει είναι η προσαρμοζόμενη καλύτερα προς τις ανάγκες της παρούσης ώρας και η περισσότερο σύμφωνη προς τις δυο αρχές, οι οποίες φαίνονται γενικά αποδεκτές από όλους τους ενδιαφερομένους".

Ήταν φανερό ότι οι επουσιώδεις αλλαγές στις οποίες προέβαινε ο Μακμίλλαν δεν ικανοποιούσαν

ούτε την Ελλάδα ούτε το Μακάριο.

Ο Μακμίλλαν έσπευσε να ενημερώσει και τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο για τις προθέσεις του με επιστολή που του απέστειλε ο Κυβερνήτης Σερ Χιου Φουτ.

Τόσο ο Καραμανλής όσο και ο Μακάριος αποφάσισαν ότι έπρεπε να απορριφθεί η νέα δήλωση πολιτικής του Μακμίλλαν.

Πρώτος έδωσε την απάντηση του ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος στις **18** Αυγούστου, με μια επιστολή που επέδωσε στο βρετανό πρσβευτή στην Αθήνα ο Ζήνων Ρωσσίδης.

Στην επιστολή του ο Αρχιεπίσκοπος τόνιζε ότι θεωρούσε ασύνητη ενέργεια την προσπάθεια επιβολής του σχεδίου Μακμίλλαν, παρά τη θέληση του κυπριακού λαού, και πρόσθετε ότι ο Κυπριακός λαός ουδέποτε θα δεχόταν σχέδιο, το οποίο παραγνώριζε τα βασικά του διακίωματα και αρνείτο σ' αυτόν τόσο την ελευθερία όσο και την ειρήνη.

Ανέφερε στην επιστολή του ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος (Μεταγλώττιση επίσημου κειμένου):

"Μελέτησα επισταμένως τη δήλωση του Πρωθυπουργού της Βρετανίας αντίγραφο της οποίας ευγενώς μου έχετε αποστείλει προκαταβολικά ως και το συνοδευτικό μήνυμα. Λυπούμαι να παρατηρήσω ότι η δήλωση, εκτός από μικρές τροποποιήσεις, είναι ουσιαστικά επανάληψη της πολιτικής που ανακοινώθηκε στις **19** Ιουνίου **1958** η οποία έχει ήδη απορριφθεί.

Με οδυνηρή έκπληξη παρατήρησα επίσης ότι υπάρχει πρόθεση να προχωρήσει η εφαρμογή σχεδίου απράδεκτου από τη μέγιστη πλειοψηφία του Κυπριακού λαού. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο ελληνικός λαός της Κύπρου, ουδέποτε θα δεχθεί σχέδιο, το οποίο παραγνώριζει τα βασικά δημοκρατικά του δικαιώματα και αρνείται σε αυτόν τόσο την ελευθερία, όσο και την ειρήνη.

Διότι η ελευθερία καταπνίγεται με το σχέδιο, το οποίο επιβάλλει εξωτερικές Κυβερνήσεις επί του κυπριακού λαού και το οποίο διασπά την ενότητα του

με σύνταγμα διαμελισμού, το οποίο σχεδιάστηκε για να επηρεάσει την τελική λύση. Η ειρήνη, εξ άλλου, θα απολεσθεί στη νήσο με καθεστώς που εγκαθιδρύει μόνιμα διαφορές και διαιρέσεις και θέτει τη βάση όχι ενότητας και συνεργασίας, αλλά συνεχή ανταγωνισμό και ένσταση με ευρύτερες συνέπειες.

Επιθυμούμε διακαώς και προσδοκούμε να δούμε συνθήκες ειρήνης και αρμονίας να αποκαταθίστανται στη νήσο.

Η προτροπή σας, λοιπόν, όπως λησμονηθούν οι διαφορές και όπως εγκαθιδρυθεί συνεργασία, αμοιβαία κατανόηση και εμπιστοσύνη, με ευρίσκει ολόψυχα σύμφωνο.

Επιθυμώ, εν τούτοις, να υποδείξω ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ της θετικής φύσης των ρητορικών εκκλήσεων σας για συνεργασία και των αρνητικών σκοπών του διαιρετικού συντάγματος, το οποίο στηρίζεται στην έλλειψη εμπιστοσύνης και του χωρισμού, την οποία υποστηρίζετε στην πράξη.

Υπό τις συνθήκες αυτές κρίνω ότι πρέπει να τονίσω ειλικρινά το ασύνετο της πολιτικής της επιβολής σχεδίου παρά τη θέληση του λαού και τις σοβαρές συνέπειες, τις οποίες συνεπάγεται αυτή για τις οποίες την ευθύνη θα φέρει η Βρετανική Κυβέρνηση.

Τελικά πρέπει να σημειώσω τη μέγιστη απογοήτευση μας, ότι η μετριοπάθεια που επιδείξαμε με πνεύμα καλής θέλησης και διαλλαγής προς επίτευξη συμφωνίας για τη μεταβατική περίοδο αυτοκυβέρνησης, δεν βρήκε οποιανδήποτε κατανόηση και ανταπόκριση εκ μέρους της Βρετανικής Κυβέρνησης, η πολιτική της οποίας αποδείχθηκε ότι στερείται κάθε ειλικρίνεια σκοπού.

Ο Κυπριακός λαός δεν θα δεχθεί οποιανδήποτε αυθαίρετη και μονόπλευρη απόφαση και εμμένει τώρα στο δικαίωμα του για αυτοδιάθεση και απόκτηση της ελευθερίας του".

Στις 19 Αυγούστου ο Μακμίλλαν έπαιρνε ακόμα μια απορριπτική απάντηση προερχόμενη από τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Την απάντηση του Καραμανλή έδωσε στο Βρετανό πρεσβευτή στην Αθήνα ο υπουργός Εξωτερικών Ευάγγελος Αβέρωφ.

Στην απάντηση του ο Καραμανλής επαναλάμβανε ένα προς ένα τους λόγους για τους οποίους απέρριπτε τη νέα δήλωση πολιτικής του Μακμίλλαν, τόνιζε ότι η Ελλάδα θα αρνείτο να συνεργασθεί στην εφαρμογή του σχεδίου και δεν θα διόριζε αρμοστή, όπως προέβλεπε η πρόσκληση του Άγγλου πρωθυπουργού.

Ανέφερε ο Καραμανλής στην επιστολή του, όπως δόθηκε τότε στη δημοσιότητα και η οποία δημοσιεύεται και στο Αρχείο του Καραμανλή, στον Γ τόμο, σελ. **203** (μεταγλώττιση από την επίσημη μετάφραση):

"Αθήνα, 19 Αυγούστου, 1958

Εχω μελετήσει με προσοχή το περιεχόμενο της επιστολής σας της **14** Αυγούστου. Κατά την πρόσφατη συνάντησή μας στην Αθήνα σας δόθηκε η ευκαιρία να διακηρύξει την καλή θέληση και την ειλικρινή επιθυμία σας, όπως επιτευχθεί μια λύση του ζητήματος της Κύπρου, παραδεκτή για όλους.

Υστερα από αυτό, θα αντιληφθείτε ποια απογοήτευση και λύπη προξένησε σε μας το περιεχόμενο της επιστολής σας.

Τη στάση της Ελλάδας στο πρόβλημα της Κύπρου, γνωρίζει καλώς η Εξοχότητά σας. Ζητούμε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης για τους Κυπρίους. Για το λόγο αυτό η Ελλάδα προσέφυγε στα Ηνωμένα Έθνη πεπεισμένη ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν είναι δυνατό να αμφισβητηθεί σε ένα ευρωπαϊκό λάο, ο οποίος ζει ακόμη υπό πλήρες αποικιακό καθεστώς.

Εν τούτοις, λόγω πρόσφατων περιπλοκών, επίπλαστου κατά το πλείστο χαρακτήρα, η Ελλάδα δέχθηκε να αναβάλει προσωρινά το τελικό θέμα και να συζητήσει μια προσωρινή λύση, η οποία θα άφηνε το ζήτημα του μελλοντικού καθεστώτος της Κύπρου, εντελώς ανοικτό και θα εξασφάλιζε στον κυπριακό λαό, κατά τη διάρκεια της εφαρμογής της, μια δημοκρατική αυτοκυβέρνηση με όλες τις δυνατές

εγγυήσεις για την Τουρκική μειονότητα. Μια τέτοια λύση θα οδηγούσε στην ειρήνευση της νήσου, την οποία όλοι επιθυμούμε ειλικρινά και να ενίσχυε τις συμμαχίες μας στην περιοχή αυτή, την τόσο ζωτική για την ειρήνη.

Στο πνεύμα αυτό απηύθυνα προς την Εξοχότητα σας την επιστολή μου της **21** Ιουλίου που εκθέτει τους λόγους για τους οποίους το σχέδιο σας δεν οδηγεί προς την ειρήνευση και τη συμφιλίωση.

Πέρα από αυτό, κατά τις συνομιλίες μας στην Αθήνα, αφού εξέθεσα τη βασική θέση της χώρας μου στο ζήτημα της Κύπρου, είχα την ευκαιρία να εξηγήσω γιατί το σχέδιο σας έπρεπε να απαλλαγεί από τα στοιχεία εκείνα, τα οποία καταργούν τον συμφωνηθέντα προσωρινό χαρακτήρα της λύσης και αντί να απλοποιήσουν το πρόβλημα το περιπλέκουν ακόμη περισσότερο.

Είχα συνεπώς ζητήσει:

α). Να μην αναμιχθεί τρίτη Κυβέρνηση στη διοίκηση της νήσου. Αντίθετα παρατηρώ στην πρόσφατη δήλωσή σας ότι διατηρείται η διάταξη για τους δυο αντισυμβαλλόμενους με αρμοδιότητες, οι οποίες καθιστούν σαφή την ανάμιξη τους στη διοίκηση.

Πρώτα, το γεγονός αυτό θα δημιουργήσει καθημερινές περιπλοκές, διαρκείς έριδες και ανταγωνισμό, οι οποίες θα χειροτερεύσουν τις σχέσεις, όχι μόνο μεταξύ των δυο τμημάτων του πληθυσμού, αλλά και μεταξύ των δυο συμμαχών χωρών.

Προ παντός, όμως, η παρέμβαση των αντισυμβαλλόμενων στην προσωρινή διοίκηση, θα δημιουργήσει συνθήκες, από τις οποίες, εν καιρώ, θα προκύψουν απαιτήσεις για μόνιμα δικαιώματα. Τούτο επίσης είναι αντίθετο προς τη συμφωνηθείσα προσωρινή φύση της λύσης, την οποία προτείνετε.

β). Όσον αφορά τις δυο χωριστές βουλές των αντισυμβαλλόμενων, εξέθεσα την άποψή μου ότι ένα μόνο Νομοθετικό Σώμα έπρεπε να δημιουργηθεί, αρμόδιο για όλα τα θέματα, εκτός από όσα αφορούν τον Κυβερνήτη.

Εστω και αν η ιδέα για δυο Βουλές παρέμενε, με την εξουσία τους αυστηρώς περιορισμένη μόνο σε κοινοτικές υποθέσεις, μια μόνη βουλή που να αντιπροσωπεύει το σύνολο του πληθυσμού έπρεπε οπωσδήποτε να συγκροτηθεί.

Παρατηρώ αντίθετα ότι όχι μόνο οι δυο βουλές διατηρούνται με εξουσίες που δεν προσδιορίζονται σαφώς, αλλά και η μόνη βουλή, την οποία θεωρούμε ως βασικό στοιχείο του όλου συστήματος, αναφέρεται αόριστα μόνο.

γ). Θα ενθυμείστε ότι κατά τις συνομιλίες μας ανακινήσαμε το θέμα της αριθμητικής σύνθεσης του Συμβουλίου σε τρόπο ώστε ν' ανταποκρίνεται στον αριθμό του πληθυσμού. Δυστυχώς, ακόμη και στο σημείο αυτό, καμμιά μεταβολή δεν έχει επαινεχθεί στο αρχικό σχέδιό σας.

Οχι μόνο τα πιο πάνω σημεία δεν έχουν μεταβληθεί αλλά προστέθηκε και ένα νέο στοιχείο, το οποίο θα διασπάσει την ενότητα του πληθυσμού, δεδομένου ότι ο διοικητής μπορεί να επιτρέψει τη συγκρότηση χωριστών δημοτικών συμβουλίων στις πόλεις και τα χωριά της Κύπρου.

Ειλικρινά δεν μπορώ να αντιληφθώ γιατί το σύστημα των μονών δημοτικών συμβουλίων, το οποίο ίσχυε για αιώνες στην Κύπρο και σε όλο τον κόσμο, πρέπει τώρα να εγκαταλειφθεί στη νήσο. Οι επικίνδυνες περιπλοκές, τις οποίες θα προκαλέσει η δημιουργία χωριστών δημοτικών συμβουλίων στις πόλεις και τα χωριά της Κύπρου, είναι εμφανείς στον καθένα και οφείλω να πω ότι οποιαδήποτε αμφίβολη σκοπιμότητα και αν προωρίζεται, το μέτρο αυτό να εξυπηρετήσει, μου είναι αδύνατο να εννοήσω πως επινοήθηκε ένας τέτοιος θεσμός χωρίς προηγούμενο.

Γενικά οι παρατηρήσεις μας επιδιώκουν, όπως θα παρατηρήσει η Εξοχότητα σας, να απαλλάξουν το σχέδιό σας από τα στοιχεία εκείνα, τα οποία διαιρούν τους Κυπρίους κατά τρόπο σχεδόν οργανισμό αντί να προωθούν την ομόνοια και τη συνεργασία.

Εκτιμώντας, επομένως, το στάση αυτή, η

ελληνική Κυβέρνηση, λυπάται διότι δεν μπορεί να συνδράμει την εφαρμογή του σχεδίου σας. Συνεπώς δεν είναι διατεθειμένη να διορίσει ένα αντιπρόσωπο ο οποίος θα συνεργάζεται με τον Κυβερνήτη της Κύπρου. Η ελληνική Κυβέρνηση, ουδέποτε ζήτησε να συμμετάσχει στην άσκηση της κυριαρχίας στη νήσο. Ακόμη, δε όπως τόνισα, αυτό δεν θα χρησιμεύει σε τίποτε.

Όσον αφορά τη στάση των Ελλήνων Κυπρίων, αυτοί είναι οι αρμόδιοι να αποφασίσουν εάν θα συνεργασθούν στο σχέδιο σας ή όχι.

Φοβούμαι, κύριε Πρωθυπουργέ, ότι το σχέδιο που προτάθηκε από τη Βρετανική Κυβέρνηση, χωρίς τις μεταβολές οι οποίες προτάθηκαν από την ελληνική Κυβέρνηση, δεν θα εξυπηρετήσει τους σκοπούς τους οποίους εκηρύξατε, την ειρήνευση της νήσου και την ευημερία της. Ετσι το σχέδιο διατηρεί τα ίχνη ατυχών λύσεων, οι οποίες προκάλεσαν τόσο τραγικές περιπλοκές σε ολόκληρο τον κόσμο σε βάρος του γοήτρου του ελεύθερου κόσμου και αυτό διότι υπερέβαιναν το όριο, πέραν του οποίου οι βασικές αρχές της διεθνούς ζωής, δεν μπορούν να θυσιάζονται αβλαβώς σε εφήμερες προσωρινές λύσεις.

Η ελληνική Κυβέρνηση δεν δίστασε να προβεί σε συμφιλιοτικές ενέργειες ενόψει της ειρήνευσης της νήσου και της ενίσχυσης των συμμαχιών της.

Εάν παρόμοιες ενέργειες γίνονταν από τις άλλες πλευρές επίσης, θα είχαμε ήδη υπερπηδήσει την παρούσα κρίση. Πρέπει να τονίσω ότι στις συμφιλιοτικές της προσπάθειες η ελληνική Κυβέρνηση βοηθήθηκε από το λαό της Κύπρου, όχι μόνο με τις πρόσφατες προτάσεις, τις οποίες έκαμε ο αντιπρόσωπος τους, αλλά και με την εκεχειρία την οποία προσέφερε τρεις φορές η Κυπριακή μαχητική οργάνωση και την οποία τήρηση, μολονότι, συνεχώς προκαλούμενη για να την διακόψει.

Για τούτο αντιμετωπίζουμε με καθαρή τη συνείδηση τις μέλλουσες εξελίξεις δεδομένου ότι επράξαμε κάθε τι το δυνατό για να τις καταστήσουμε

ειρηνικές και εποικοδομητικές.

Δεδομένου ότι και η συμφωνία για προσωρινή λύση ματαιώθηκε, η Ελλάδα θα συνεχίσει με όλα τα νόμιμα μέσα στις προσπάθειες της για την ελευθερία του Κυπριακού λαού.

Από διάφορες πλευρές μας τονίζεται ότι παρά τη μετριοπάθεια μας το μέλλον μας θα είναι σκοτεινό, εάν δεν δεχθούμε το σχέδιο το οποίο προτείνετε. Η ελληνική Κυβέρνηση έχει πλήρη συνείδηση των δοκιμασιών τις οποίες θα αντιμετωπίσει ενδεχομένως. Αλλά το ελληνικό Έθνος είναι έτοιμο όπως σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, να αντιμετωπίσει τις ενδεχόμενες αυτές δοκιμασίες, διότι έχει πλήρη εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη".